

Mida tähendab olla kodanik?

Hea kodanik on see, kes on ära tundnud oma koha teiste inimeste hulgas ja aegade järgnevuses. Hea kodanik on iseseisev ega raja oma toimetulekut teiste – olgu ligimeste või riigi – lakkamatule abile ja toetusele. Samas on ta hooliv ja tähelepanelik, märkamaks neid, kes tööpoolest tuge vajavad, ja osates abi anda just siis, kui seda vajatakse.

Hea kodanik ei oota käsku ega ässitust, et midagi tarvilist korda saata. Täna Eesti on jõudsalt lähenemas vaba rahva normaalsele elupildile, kus ühiskonna toimimise põhimootoriks on inimeste elav omaalgatus. Naabrusvalve, külalükkumine, vabatahtlike liikumine, Teeme Ära või uuskasutus-võrgustik on näited kogu rahva elu soodsalt mõjutanud ettevõtmistest. Nendel algatustel on topelt-tähtsus: see, mis nad vahetult on

Hea kodanik ei oota käsku ega ässitust, et midagi tarvilist korda saata.

(metsad ja teeveered saavad puhata, vanad asjad uue elu jne) ja see, et nende kaudu levib ja tugevneb kodanikutunne, jõudes retoorika maailmast konkreetsesse igapäevaelu.

Ega hea kodanik ei tähendagi midagi muud kui lihtsalt tubli inimene: toimekas, oma võimeid ja eeldusi tajuv, neid arendav ja rakendav, teisi märkav ja tunnustav. Sellistel inimestel (ja mitte diktaatorite piitsadel porganditel) püsivad ka riigid. Ka Eesti riik. Nüüd juba 90 aastat. Jah, just 90 järjestikust aastat, sest kui räägime kodanik-olemisest, ei tule ka okupatsioonide aega kuidagi maha arvestada. Hea kodanik tubli inimese, ühiskonna alustala tähenduses ei pruugi olla tingimata isegi kodakondne riigis, kus ta oma igapäevast tublidust ilmutab. Ehkki mis oleks loomulikum kui see, et ta seda on. Kuid tunnistagem, et igaühel lihtsalt ei ole seda huvi, elades rahumeeli oma rohujuure-tasandi elu. Aeg annab arutust, pikalt ühes ruumis paikneajate elud ja huvid põimuvad niikuinii. Kiiruga kellelegi passi poolvägisi taskusse toppida oleks lihtsalt naeruväärne. Kodanikuühiskonna edasi arenedes jõuavad oma kodanik-olemise riikliku vormistamiseni just need, kes ka sūdames selleni on jõudnud.

Head kodanikupäeva!

Paul-Eerik Rummo,
Riigikogu liige

Aktuaalne

Meelis Mälberg valiti Otepää vallavanemaks

Tähtis

Paidesse rohkem lasteaiakohti

Hea asi

Jõgeval hoolitakse inimeste tervisest

Kohalik elu

Võru austas aasta õpetajaid

FOTO: KROONIKA

Peaminister Andrus Ansip hinnangul on Eesti kõige olulisem lähituleviku eesmärk ühinemine euroalaga.

Euro kasutuselevõtt on Eesti jaoks ülioluline

Peaminister Andrus Ansip ütles novembri alguses Tartus riigiametnikele esinedes, et plaanib kokku kutsuda eurole ülemineku töörühma.

Töörühm hakkab jälgima Maastrichti kriteeriumide täitmist ja koordineerima Eesti ühinemist eurotsooniga. Riigi tippjuhtidest koosneva töörühma eesmärgiks on Eesti üleminek eurole lähiaastatel.

Võimalus tekib juba lähiaastail

„Eesti kõige olulisemaks sihiks on üleminek eurole,“ ütles peaminister ja nentis, et praegune olukord maailma majanduses on loonud selleks soodsama fooni. Prognooside kohaselt võib Eestil lähiaastatel tekkida võimalus inflatsioonikriteeriumi täitmiseks. Samas on majandussurutis te-

kitamas Eestile ohtu Maastrichti eelarvekriteeriumi täitmiseks. „Üleminekut eurole ei saa pidada isetàituvaks eesmärgiks,“ rõhutas Andrus Ansip ja lisas, et selle nimel tuleb tööd teha ka kõrgel poliitilisel tasandil.

Peaministri juhitudasse eurogrupi poliitilisse töörühma kuuluksid rahandusminister, majandus- ja kommuni-

katsiooniminister, koalitsiooni erakondade Riigikogu fraktsioonide esimehed ja samuti Eesti Panga president ning Kaubandus-Tööstuskoja president.

Eurogrupi juures hakkab tööle juhtrühm, kes tegeleb Maastrichti kriteeriumide täitmiseks vajalike tegevuste ettevalmistamise ja rakendamise koordineerimisega. Selle töö-

rühma juhiks on peaministri rahandusnõunik Aare Järvan.

Ka kohtumisel tuntud filantroobi ning rahandustegelase George Sorosega paar päeva pärast riigiametnike foorumit rõhutas Ansip, et Eesti kõige olulisem lähituleviku eesmärk on ühinemine euroalaga.

Inflatsioon alaneb

Sügisel Riigikogus esinenud Eesti Panga president Andres Lipstok kinnitas samuti, et tänavu oleme näinud selgeid märke hinnatõusu pidurdumisest. „2008. aasta teisel poolel ootame Eesti hinnakasvu edasist järkjärgulist aeglustumist. 2009. ja 2010. aastal prognoosime inflatsiooni langust vastavalt 5% ja 3,5% tasemele. 2010. aasta inflatsioon võib olla lähedal euro kasutuselevõtu seisukohalt olulisele Maastrichti kriteeriumi viitväärtusele,“ märkis Lipstok lisades, et eelduseks on siiski palkade ja tootlikkuse senisest suurem kooskõla – palkade kasvutempo aeglustumine peab jätkuma ning majanduse tootlikkus tervikuna tõusma.

Juhtkiri

Euro selgeks eesmärgiks

Eesti järgmiseks suureks eesmärgiks peab olema Euroopa ühisraha euro kasutusele võtmiseks vajalike nõuete täitmine. Kui varasemalt oli majanduse kiire kasvu tingimustes probleemiks eurokõlblikkuse kriteeriume ületav inflatsioonimäär, siis praegu on pigem küsitav, kas Eesti suudab eelarvedefitsiiti ohjata. Et selles kahtlusi poleks, on vaja eelarvekulutusi veelgi piirata.

Võimalused selleks on olemas. Esimestena tahaks nimetada laustoetuste ülevaatamist ja avaliku sektori kulutuste mõttekuse hindamist. Lisaks vajab valitsus eelarve arutamise käigus selgemaid võimalusi raha operatiivsemalt suunata. Muutuvast majandusolukorras on aga tihti vajalik kiiresti vastu võtta otsuseid, mis rahakasutust muudavad.

Loomulikult tuleb kulutuste piiramisel tagada, et Eesti eesmärgid – noorte perede toetamine, eakate kindlustunne, sisejulgeolek ja turvalisus selgelt tagatud oleksid.

.....

Euro kasutuselevõtt lihtsustaks ekspordi ja vähendaks valuutariski.

Samas ühe rahvusvahelise audiitorfirma poolt hiljuti tehtud erapooletu analüüs tõi välja küsitavused, mis seotud maavalitsuste ja nende kasutatava raha kulutamise mõttekusega. Just riigi ja omavalitsuste ülesannete selgem määratlemine, aga mitte buldooseriiga üle kaardi sõitmise meetodil kavandatav haldusreform, aitaks kaasa omavalitsuste koostöö parandamisele. Ja hoiaks kokku vahendeid. Riigi kulutuste kriitilise pilguga ülevaatamine on sama kasulik, kui ettevõttes või koduski aeg-ajalt inventuuri tegemine.

Riigikogus Reformierakonna fraktsiooni juhtiva Keit Pentuse sõnul peab Reformierakonna fraktsioon tähtsaks peaministri juures tööd alustava eurogrupi kokkutulemist esimesel võimalusel.

Vajadust euro kiireks kasutuselevõtuks on rõhutanud ka ettevõtjad. See lihtsustaks veelgi ekspordi ja vähendaks valuutariski. Ka hiljuti parlamendi ees esinenud riigikontrolör Mihkel Oviir märkis, et euro kasutuselevõtt on väga oluline lähiaastate eesmärk. Riigikontrolöri tsitaadiga on paslik ka lõpetada: „Eesti riik on taas jõudnud tihete olulisse arengupunkti, kus otsustatakse aastakümneteks, mis meist saab. Kas jääme vinduma ja ainult isenda ette nägema, nagu puuris istuv kaagutav kana, või suudame tõusta kõrgemale ja näha maailma ja oma olukorda avaramalt – nii nagu näiteks see paistab kotkale.“

Otepää uus vallavanem on Meelis Mälberg

Otepää vallavolikogu valis oktoobris uueks vallavanemaks reformierakondlase Meelis Mälbergi. Kohal viibisid kõik 19 volikogu liiget, kellest 10 hääletas Meelis Mälbergi kandidatuuri poolt.

Otepää vallavolikogu tagandas eelmise vallavanema Aivar Pärli septembris toimunud volikogu istungil ametist. Pärlile heideti ette suutmatust tulemuslikult juhtida ja arendada Otepää valda. Samuti toodi umbusalduse põhjuseks, et vallavanem on valikuliselt täitnud volikogu poolt vastuvõetud otsuseid.

Otepääl hea maine

Kõige olulisemateks ülesanneteks peab uus vallavanem Mälberg Otepää kodurahu ja maine taastamist. „Pean kohe märkima, et aasta on väga lühike aeg, esmajoones on vajalik taastada normaalne tööritm, et kõik saaksid rahulikult ja tulemuslikult oma igapäevast tööd teha,“ ütles Mälberg. „Kindlasti võtame ette Otepää Gümnaasiumi remondi ja kehtestame üldplaneerigu,“ lisas Mälberg.

Endise Otepää linnaeape ja vallavanema, reformierakondlase Aivar Nigoli sõnul polnud valla seis endise vallavanema juhtimise all kaugeltki

Meelis Mälberg hakkab juhtima Otepääd.

FOTO: REFORMIERAKOND

selline, nagu otepäälased sooviksid. „Mootor justkui töötas, kuid tühikäigul. Et Otepääl lähaks elu oluliselt paremaks, selleks oli vaja leida väga tugev kandidaat. Antud hetkel ja seisus oli Meelis Mälberg selleks kõige sobivam,“ ütles Nigol.

Sportlik vallavanem

„Otepää on ikkagi spordi- ja turismlinn ning seega on eriti oluline, kuidas me välja paistame. Sportlik ja särtsakas vallavanem tuleb Otepäälle ainult kasuks,“ iseloomustas Nigol Meelis Mälbergi.

.....

Otepää on ikkagi spordi- ja turismlinn ning seega on eriti oluline, kuidas me välja paistame. Sportlik ja särtsakas vallavanem tuleb Otepäälle ainult kasuks.

Mälberg on olnud eraettevõtja ja AS Röpina Paberivabrik juhataja. Aastatel 1998-2002 oli ta Röpina linnaeape. Ta tegeleb aktiivselt rattasõidu ja suusatamisega. Ta on valitud ka Riigikogusse, kuid eelistanud tööle Toompeal tööd Röpina paberivabrikus.

Augustis moodustati Otepää vallavolikogus uus koalitsioon, kuhu kuuluvad 7 reformierakondlast, kaks Rahvaliidu nimekirjas kandideerinut ja üks valimisliidu Otepää kandidaat.

IET

Põlvamaal arutati maaelu tulevikku

Oktoobris Põlvamaal Saverna külakeskuses töökoosolekut pidanud Reformierakonna maaelu töörühma hinnangul peitub maapiirkondade ettevõtluse arengu võti riigiasutuste ja omavalitsuste senisest tihedamas koostöös.

Reformierakonna maaelu töörühm pidas tähtsaks, et kohalikud omavalitsused oleksid senisest enam huvitatud ettevõtluse arengust maapiirkondades. Riigiasutuste ja omavalitsuste koostöö peaks olema suunatud sellele, et luua ettevõtluse arenguks soodsad tingimused.

Riigikogu majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi hinnangul tuleb selleks senisest rohkem tähelepanu pöörata nii riigi kui ka kohalike teede seisukorrale, elektri ning joogivee kättesaadavusele.

„Järgmise aasta riigieelarves jätkub hajaasustuse programm, mille kaudu rahastatakse edasi kaevuprogrammi ja toetatakse elektrita majapidamiste varustamist elektriga,“ ütles Klaas.

Maaelu töörühm tõi välja, et ministereeriumid peaksid maaelu aren-

Šoti mägiveiseid kasvatatakse juba mitmel pool Eestis.

FOTO: SHUTTERSTOCK

damisel eeskuju näitama sellega, et rajaksid kaugtöökohti ministereeriumi majast väljas ja just maapiirkondades. Rajades töökohti maale, loome haritud inimestele võimaluse elada ja töötada maal.

Reformierakonna maaelu töörüh-

ma kuuluvad Riigikogu liikmed Imre Sooäär, Rein Aidma, Igor Gräzin, Leino Mägi ja Lauri Luik ning erakonna liikmeid igast maakonnaorganisatsioonist. Töörühma juhiks on Reformierakonna Jõgeva- ja Tartumaa arendusjuht Terje Trei.

Lisaks külastasid maaelu töögruppi liikmed Kõlleste kommuneistred, kes toodavad käsitööna looduslikest materjalidest komme, ning käidi vaatamas Kaido Kõivu talus kasvavaid Šoti mägiveiseid.

Janis Kukk

FOTO: PEEP LILLEMÄGI

Järva maavanem Üllar Vahtramäe Paide kesklinnas asuva lasteaia taustal.

Paidesse rohkem lasteaiakohti

Juba pikki aastaid on Paidesse Ristiku tänava piirkonda kavandatud uut lasteaeda. 1990ndate aastate lõpus aga lasteaiakohta vajavate laste arv hoopis vähenes ja seega vajus ka uue lasteaia ehitamine tahaplaanile.

Elkõige tänu vanemahüvitise rakendumisele on sündivus jõudsalt kasvanud kogu Eestis, sealhulgas ka Paides. Ja jälle on tekkinud vajadus uute lasteaiakohtade järele.

Igale lapsele lasteaiakoht

Riigikogu liikme Tõnis Kõivu hinnangul on algusest peale olnud selge, et ilma riigi abita uut lasteaeda ei ehitata. Riigi abi on võimalik, kui selleks tekib poliitiline tahe. Riigikogu valimisteks valmistas Reformierakond ette perepoliitiliste lubaduste paketi, mis sai rahva suure toetuse osaliseks. Reformierakond pikendas vanemahüvitise maksmise perioodi kuni lapse poolteise aasta vanuseks saamiseni ja soovib toetada igale lapsele lasteaiakohta loomist. „Peale valimisi loodigi 300 miljoni krooni suurune programm „Igale lapsele lasteaiakoht“, kust Paide linnal õnnestus

lausa 20 miljonit krooni saada. Igati tubli tulemus, sest tänu sellele on võimalik ellu viia kauaaegne soov Ristiku kanti lasteaed ehitada,“ märkis Kõiv.

Kesklinna lasteaeda ei tohi sulgeda

Järva maavanema Üllar Vahtramäe hinnangul tuleb meeles pidada, et lasteaiakohti on just juurde vaja. Ehk siis praeguse linnavalitsuse plaan sulgeda Paide Kesklinna lasteaed ja lapsed kõik viia üle uude lasteaeda ei ole hea plaan. „Kesklinna lasteaed on pikade traditsioonidega, mis on väärtus omaette. Pealegi on aastate jook-

sul tehtud lasteaia majas korralik remont, korrastatud territoorium, lammutatud sissepääsu ees olnud garaazid. Kesklinna ümbruses elab palju noori peresid, inimesed sõidavad kesklinna tööle ja sõidutrajektorid on välja kujunenud. Lasteaiakohti on juurde vaja, mitte ümber tõsta,“ selgitab Vahtramäe.

Loomulik on, et esimeses järjekorras peaksid uude lasteaeda koha saama läheduses elavad lapsed. „Tuleb vältida olukorda, kus Ristiku elurajoonist tuleb laps viia kesklinna ja kesklinnas elav laps Pargi kooli juurde rajatud lasteaeda,“ ütleb Vahtramäe.

Peep Lillemägi

Jõgeva hoolib inimeste tervisest

Alates käesolevast aastast võimaldab Jõgeva linn kõikidele 6. klassi tütarlastele vaktsineerimise HPV viiruse põhjustatud emakakaelavähi vastu. Vaktsiini kompenseeritakse linna elanikeregistris olevatele tütarlastele, kelle vanemad selleks soovi avaldavad.

Emakakaelavähk on noorte (15- kuni 44-aastaste) naiste seas surma põhjustavate pahaloomuliste kasvaja hulgas Eestis ja Euroopas teisel kohal. Eestis diagnoositakse emakakaelavähki aastas ligikaudu 160 naisel. Jõgeva linna elanikkonda arvestades (6000 inimest) haigestub keskmiselt üks inimene kahe aasta jooksul.

Et ka lapsevanemad saaksid piisavalt infot otsuse langetamiseks, kutsusime kooli tutvustava loenguga haiguse tekkest, levikust ja ravivõimalustest esinema Tartu Ülikooli Naistekliiniku günekoloogi doktor Lee Padriku. Põhjalik ja sisukas ettekanne ning mõjuv näide ka lektori oma lapse vakt-

FOTO: SCANPIX

Viktor Svjatõšev

sineerimisest andis julgust ja enesekindlust edasi tegutseda.

Vaktsiiniuur koosneb kolmest doosist ja läheb linnavalitsusele maksma 4830 krooni ühe tütarlapse kohta. Kokku õpib Jõgeva linna kuundates klassides 40 tütarlast, kes on kantud Jõgeva linna elanike registrisse.

Sihtrühma valikul, kellele vaktsineerimine kompenseerida, lähtuti Eesti Naistearstide Seltsi välja antud juhendist „Emakakaela vähieelsete seisundite diagnoosimine, jälgimine ja ravi“.

Esimesel aastal vaktsineeriti 20 last, so 50% sellesse vanusegruppi kuulunutest. Iga uue algatuse, eriti veel meditsiinilise, omaksvõtt võtab aega. Seetõttu hindame tegevust kordaläinuks ning kavandame uue aasta eelarvesse raha uute laste vaktsineerimiseks.

Meie otsus on tehtud humaansetel kaalutlustel ja loodame, et anname sellega oma panuse Eesti rahva tervise paremaks muutmisel ja loodame, et meie otsus leiab järgijaid.

Viktor Svjatõšev,
Jõgeva linnapea

Lühidalt

FOTO: SHUTTERSTOCK

Kuremaa ujula taas avatud

10. novembril avati Jõgevamaal Kuremaal taas Kesk-Eestis ja kaugeimalgi tuntud ning populaarne ujula. Põhjaliku uuenduskuuri läbinuna on veekeskuses lisaks uuele väljanägemisele vesi puhtam ja basseini ruum külastajatele ohutum. Oht nõuetele mittevastavuse tõttu sulgemisele on tänaseks möödunud.

„Kuremaa ujula remont oli möödapääsmatu ettevõtmine, kuna basseinitehnika ja ka basseini ei vastanud tänastele nõuetele. Ehitis pärineb ju ikkagi 1980-ndate lõpust. Kuna tingimused olid juba päris halvad, otsustati esmalt hakkama saada peamiselt valla omavahenditega ja riigi abile lootma ei jäänud,“ kommenteeris remondile eelnenu olukorda Kuremaa Ujula Haldusnõukogu liige Riho Seppet.

Siiski ei saadud kõiki vajalikke töid päris oma jõududega tehtud. „Kohtumisel kultuuriminister Laine Jäneseaga enne remondi algust Kuremaa ujulas jõudsi üksteisele, et omavalitsus on tubli ja pole alati ainult riigi toetust ootama jäänud, kuna aga vallaelarvest makstakse ujula käigushoidmisele peale, siis oleks ikkagi riigi toetus vajalik, et need ehitustööd lõpuni viia,“ rääkis Seppet.

Järgmiseks on ootamas fassaadi soojustamine. 2009. aasta riigieelarve projektis on Kuremaa ujulale eraldatud miljon krooni, et hädavajalikud parendused lõpule viia. Jõgeva vallavolikogu liige Riho Seppet loodab, et projektis muudatusi ei tehta ning eraldatud raha jõuab Kuremaale. See miljon läheb õigesse kohta, sest Kuremaa ujula on mitte ainult puhkekoht, vaid seal saavad ujumise algõpet pea kogu maakonna lapsed.

Terje Trei

Elva tunnustas abipolitseiniku

Elva linn tunnustas abipolitseinik Rein Kivaste tööd autasustades teda hinnalise meenega. Meene anti üle Tartus Dorpati konverentsikeskuses Eesti Politsei 90. aastapäevale pühendatud pidulikult aktusel.

Rein Kivaste on olnud abipolitseinik alates 1997. aastast. „Elva linnavalitsus peab oluliseks turvalist elukeskkonda. Seetõttu tehakse tihealt koostööd politseiga ja toetatakse politseid rahaliselt,“ selgitas Elva linnapea Reno Laidre ja lisas, et rahaline toetus läheb abipolitseinike töö tasustamiseks.

2008. aasta eraldis oli 150 000 krooni. Elva linn on kindlasti mõnevõrra turvalisem just tänu kohapeal paiknevale konstaablijaoskonnale ning heale koostööle sealse mees- ja naiskonnaga. Hästi on korraldatud ka abipolitseinike töö.

„Oleme alati saanud vajalikku abi avalike ürituste korraldamisel, politsei töövaldkondi puudutava info jagamisel. Elva linnas on 13 abipolitseiniku, kes aktiivselt igakuiselt patrullis käivad,“ lausub Laidre.

Terje Trei

Tasub teada

Toomas Luman Riigikogu kõnetoolis.

Toomas Luman: ettevõtjad vajavad stabiilsust

Riigikogus Eesti ettevõtluskeskkonna arengu arutelul esinenud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees Toomas Luman rõhutas stabiilse maksukeskkonna ja ettevõtjate vajadustele vastava haridussüsteemi olulisust.

„Kogu ettevõtlust puudutav seadusandlik keskkond vajab stabiilsust,“ ütles Luman. Tema sõnul ei tule väikeettevõtjad täna toime pidevalt muutuva seadusandluse jälgimisega ja täitmisega. Lihtsustamine ja aruandluse automatiseerimine on ainsad võimalused selle probleemiga toime tulla. „Kujutage endast ise ette väikeettevõtja rollis, kes püüab käituda seaduskuulekalt ja heauskelt, aga ta lihtsalt ei ole võimeline kogu selle muutuva mürgeliga kursis olema, ja siis ühel kenal päeval saabub maksuhaldur, kes ütleb, et ta on kõik teinud vallesti. Ma ei usu, et pärast seda on tal mingit motivatsiooni tegutseda edasi väikeettevõtjana ehk ettevõtjana üldse,“ nentis ta.

Maksud olgu lihtsad

Luman tõi välja, et ettevõtjad peavad üheks tõsisemaks probleemiks maksukoormust ning kritiseeris oma ettekandes teravalt planeeritavaid maksumõnuseid. „Ükski ettevõtja ei tegele ettevõtlusega ainult selle nimel, et maksta rohkem makse. Seetõttu peab maksusüsteem olema lihtne nii maksumaksjale kui -kogujale. Administreerimiskulu ei tohi ületada laekumist, mis, ma kardan, mõnegi maksuliigi puhul täna nii võib olla, maksusüsteem peab olema läbipaistev, motiveeriv ning kohtlema kõiki võrdselt,“ sõnas ta.

Teise olulise teemana puudutas Luman oma ettekandes haridusreformi ja haldusreformi.

Haridus vajadustele vastavaks

„Meil on vaja heade kutseoskustega töötajaid. Tänapäevane haridussüsteem ei toimi ühtse tervikuna ja ühtse eesmärgi nimel, vaid valmistab ette äärmusi, kande keskkiht on aga kokku kuivamas. Meil läheb üle 70% noori omandama kõrgharidust. Sellist majandust pole kuski, kus oleks vaja nii palju akadeemiliselt haritud inimesi. Ja tegelikult need inimesed ei asu tööle oma erialal, vaid õpivad oma esimese tööandja juures. Eesti majandus ei saa olla konkurentsivõimeline, kui meie noored saavad vaid paljudetud laiapärgilise kõrghariduse, aga mitte mingisuguseid tööterul reaalselt rakendatavaid oskusi. Haridussüsteemi vundament mõraneb, praod on sees,“ tõdes Luman.

Allikas: Kaubandus-Tööstuskoja Teataja

Ettevõtluse areng sõltub meie kõigi ettevõtlikkusest

See, kui hästi läheb meie majandusel, sõltub väga palju meie inimeste ettevõtlikkusest. Kindlasti aitab ettevõtlikku vaimu arendada ettevõtlusõpe koolides.

Oktoobri lõpus arutas Riigikogu Reformierakonna algatusel ja majanduskomisjoni juhtimisel riiklikult olulise küsimusena Eesti ettevõtluskeskkonna arengut. Täna räägime me palju riigieelarvest ja finantskriisist terves maailmas. Need on väga tõsised teemad. Ettevõtluskeskkonna arendamise teemat käsitledes aga oli poliitikute pilk suunatud kaugemale: mida peab Eesti tegema täna sellist, et olla majanduslikult edukas ka 10-15 aasta pärast.

Napp leheruum ei luba kõigil teemadel pikalt peatuda. Toon märksõnadena välja mõned neist ning peatun pikemalt ettevõtlusharidusel, mis väga jõuliselt kõlas kõigis ettekanetes.

Soodne maksukeskkond loob uusi töökohti

Ettevõtjad peavad väga tähtsaks, et riik jätkaks range eelarvepoliitikaga ning hoiaks maksusüsteemi võimalikult selge, võimalikult väheste eranditega ning ettevõtlusele motiveerivana ja ei teeks selles järskke muudatusi. Meie majanduse edukust näitab see, kui palju meie omad ettevõtjad ja välisinvestorid tahavad Eestisse investeerida. Maksusüsteem on siin otustavaks faktoriks.

Täna on näiteks probleemiks tööjõu liiga suur maksustamine, mistõttu ettevõtjad ei ole motiveeritud uusi töökohti looma. Et see oleks vastupidine, on Reformierakond käinud välja

Riigikogu majanduskomisjoni esimees Urmas Klaas soovitab täna teha otsuseid, mille mõju ulatuks homsest päevast kaugemale.

idee sotsiaalmaksu lae kehtestamisest ja üldise maksukoormuse jätkuvast langetamisest. Meie eesmärk peab olema selles, et targad inimesed tahaksid ja saaksid Eestis töötada, mitte ei otsiks uusi väljakutseid välismaal.

●●●●●●●●●●
Meie majanduse edukust näitab see, kui palju meie omad ettevõtjad ja välisinvestorid tahavad Eestisse investeerida.

Oluline on kiiresti vastu võtta uus töölepingu seadus, et muutuva ma-

janduse tingimustes inimesed saaksid kiiresti ja valutult liikuda uutetele töökohtadele, kui vanad kaovad. Kõlama jäi, et riik peab senisest enam toetama eksporti ning panustama teadus- ja arendustegevusse.

Haridus andku nii teadmisi kui oskusi

Rõhutada tahan hariduse, koolikorduse ja ettevõtlushariduse tähtsust. Et meil oleks tulevikus nii head oskustega haritud kutsetöölisi kui ka ettevõtjaid, on vajalik suurem tähelepanu koolides õpetatavale. Kindlasti peab muuhulgas olema kõigil õpilastel võimalik õppida ettevõtlus-

õpetust. Jutt ei käi üksi üldhariduskoolidest. Kui noor inimene saab näiteks Tartu Ülikoolist hambaarsti kutse, mis on alus klassikaliseks väikeettevõtluseks, siis peab ta saama kõrgkoolist ka teadmised ja oskused, kuidas oma ettevõttega alustada.

Lõpetuseks. Majanduse arengu seisukohalt on vaja tõsiselt pingutada selle nimel, et Eesti saaks nii kiiresti kui võimalik üle minna eurole. Nii nagu meie ühinemine Euroopa Liiduga oli majanduse arenguks võimas impulss, saab selleks olema ka liitumine eurotsooniga.

Urmas Klaas, Riigikogu majanduskomisjoni esimees

Ettevõtja ja ühiskondlik vastutus

Jürgen Ligi, Riigikogu rahanduskomisjoni esimees

Mida ootab ettevõtja riigilt ja mida ühiskond ettevõtjalt?

Töökohad, hüved ja maksud on panus, millest enamasti võiks ühiskonna poolt olla ülekohtune ettevõtjalt oodata. Ometi kipub vastutuse ja kohustustega minema nii, et kus on, sinna tuleb juurde. Ainuüksi kirjutatud reeglite hulk on ettevõtja puhul tavatult suur, aina enam lisandub aga neid, mis kirjas pole. Ärilt eeldatakse ka pehmete väärtuste järgimist, ilma et need oleks tingimata abiks konkurentsile. Ning iga juhtum, kus rahaga käib kaasas ülbus, hoolimatus ja harimatus, tekitab raskusi ettevõtjasõbralikule poliitikale.

Ettevõtjate mõju riigi juhtimisele ületab kaugelt nende osakaalu valijaskonnas. Nad on panustanud ühiskondlikku dialoogi, loonud ühendusi, lobeerinud, spondeerinud, andnud nõu, kritiseerinud. Selline aktiivsus on ulatunud vaoshoitusest kärkimiseni ja riigimeheliikusest rehapluseni. Ettevõtjate sõnum on majanduse elujõu võtmeid. Kas seejuures keskendutakse pelgalt oma äri või Eesti majanduse edule, on suur küsimus. Poliitikute vastutus on teha neil asjadel vahet, ja nagu teame, ei ole nad valede valikute korral sugugi alati üksi vastutavad.

Töösuhted korda

Ettevõtjate eriline ühiskondlik roll on olla vastukaal ametiühingutele. Nood esindavad grupihuve kõhklematult kui üldrahvalikke ning nende käsutuses on destruktiiivsed relvad. Nii jääb vastukaal tihti avalikust arvamusest teisele poole ning „tööraha laiade mas-

sida“ kipuvad samastuma nii poliitikud kui ajakirjandus. Seepärast on väga hinnatav ettevõtlusorganisatsioonide suur panus selles, et Eesti majanduskeskkond on regulatsioonide osas

●●●●●●●●●●
Ainult tänu väärtuspõhisele poliitikale on meie riigile ja rahvale taas antud võimalus.

soodus. Järgmiseks edulooks töötab siin saada tööõiguse reform, mis ravigi oluliselt meie üht suuremat nõrkust, aga kohtas algusest peale raevukat avalikku vastuseisu.

Väärikus on väärtus

Suure raha teenijalt endaltki oodatakse suurus. Kui heategevus jääb sisetunde asjaks, siis teatud väärtuste puhul on paratamatult ka riiklik meeldetuletamine. Eesti suveräänsuse ja väärikuse või eesti keele ja kultuuri

säilimise tagamisel on kohatu nõuda poliitikutelt järeleandmisi äri eduks. Ikka ja jälle tuleb meelde tuletada väärtuspõhise välispoliitika põhimõtteid. Ainult tänu neile on meie riigile ja rahvale taas antud šanss ning ainult selle tõttu on paljud tänased valitsuse vaenajad rikkaks saanud.

Kusagil ettevõtluse ja poliitika vahel on ka selline piir, mida ei paista õnnestuvat edukalt ületada. Mitte alati ei piirdu katsed isiklike riskidega. Kui ettevõtjate poolt läheb kriitika üle kukutamiseks, võidakse saada valitsus, kes pöörduv otseselt „rahva“ poole, jagab rohkem, kui majandusel anda, ja valitseb kapitalistlikust vähemusest väärarata. Eesti variant on seni olnud pigem dialoogi katkemine ja korduma kippunud põhjuseks nõudmised olla Vene turu avamiseks poliitiliselt allaheitlik. See on ebakonstruktiivne mitte ainult aatelistel põhjustel, vaid ka seetõttu, et Venemaaga suhete võti ei ole tema naabrite kätes.

Keit Pentus jälgis jaanuaris Ameerikas presidendikandidaatide eelvalimisi.

Eesti suur partner saab uue presidendi

Ameerika Ühendriikides tehti novembri alguses ajalugu. Presidendivalimised tõid Valgesse Majja Barack Obama, kelle valimist jõuti juba enne valimistulemuste selgumist võrrelda John Kennedy presidendikssaaamisega.

Barack Obama seisab ametisse astudes silmitsi kümnenädalase viletsa majandusliku olukorraga ning tema majandusala abid peavad asuma kureerima 700 miljardi dollari suurust finantssektori abipaketti. Obama majandusnõustajate meeskond peab samu-

ti välja töötama regulatsioonimehanismid, mis välistaks analoogilise kriisi kordumise tulevikus.

Turvalisema maailma suunas

See, mis toimub Ameerika Ühendriikides, mõjutab igal juhul olukorda kogu maailmas. „Tugev ja demokraatlik Ameerika on parim Eesti julgeoleku garant. Euroopa ei suuda selles küsimuses USAd asendada – seda on Bushi-aastad meile näidanud,“ märgib Sihtasutuse Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus juhataja Kadri Liik Eesti Päevalehes. Ta meenutab, et lahkuv Ühendriikide president Bush viis meid ilma suuremate sisemiste kõhkluste või välise heitlusteta NATOsse. Ent tema välispoliitika muud sihid ja nende teostamise eba-

diplomaatiline viis on aidanud kõvasti kaasa sellele, et nüüdseks on maailm Eesti jaoks ohtlikum kui kaheksa aastat tagasi, ja seda vaatamata me NATO-liikmelisusele.

Eesti peaks Ameerikalt õppima enesekindlust

Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni esimees Keit Pentus kirjutab oma ajaveebis samuti, et Eesti jaoks on muude näitajate kõrval tähtis ja hea, kui USA on sisemiselt tugev ja kõige paremas mõttes enesekindel. „Arvan, et Obama on Ühendriikide sisemise enesekindluse tugevdamiseks juba väga palju teinud. Ja see on igal juhul hea. Ka Eesti jaoks,“ märgib Pentus.

Presidendivalimiste kampaania alguses ei tihanud keegi uuele tulijale Barack Obamale võitu ennustada.

Ei usutud sedagi, et tema demokraatide partei siseselt Hillary Clintoni hiigelaparaadi vastu minek pärjatud saab. Kõikide skeptikute kiuste aga sai. Ja tulemus annab ilmselt väga paljude ameeriklaste jaoks nn *Ame-*

Tugev ja demokraatlik Ameerika on parim Eesti julgeoleku garant.

rican dreamile uue näo. Barack Obama karisma ja suutlikkus tõmmata kaasa neid, keda poliitika seni õlgu kehitama on pannud, on erakordne. Ma arvan, et tema võit annab suure positiivse toetuse väga paljude ameeriklaste eneseteadvusele.

Silver Pukk

Viisavabadus näitab USA usaldust Eesti kodanike ja riigi vastu

Eesti kodanikel on võimalik alates 17. novembrist sõita viisavabalt Ameerika Ühendriikidesse.

Selleks peavad Eesti kodanikud omama biomeetrilist passi ning ennast eelnevalt registreerima mitte vähem kui 72 tundi enne reisi. Registreerimine toimub internetipõhises süsteemis, kuhu tuleb kanda samad andmed, mis seni on tulnud reisijatel täita lennu-

kis maabumiskaartidele. Viisavabadus laieneb üksnes Eesti kodanikele, seega teiste riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad endiselt taotlema Ameerika Ühendriikidesse sõiduks viisat.

„Ameerika Ühendriikide viisavabastuse laienemine on Eesti jaoks kindel märk väga headest ja tihedatest suhetest ning koostööst. Oma otusega näitab USA usaldust Eesti kodanike ja riigi vastu,“ lausus välisminister Urmas Paet Teatajale.

Alates 27. oktoobrist ei vaja Eesti

kodanikud viisat sõitmaks äriasjus või turistidena ka Austraaliasse. Viisavabalt on 12-kuulise perioodi jooksul võimalik Austraaliasse siseneda mitmekordselt, igakordse riigis viibimise pikkus võib olla kuni kolm kuud.

Lisaks Austraaliale ja peagi lisanduvale Ameerika Ühendriikidele ning Euroopa Liidu ja Euroopa majandusühenduse liikmesriikidele saavad Eesti Vabariigi kodanikud viisavabalt reisi- da 60 maailma eri paigus asuvasse riiki, mille arv on ajas pidevalt kasvav.

Toomas Viks

Nüüdsest saavad Eesti kodanikud vabalt vabaduse sümbolit – New Yorgi vabadussammast – külastada.

Kuum teema

Grusiinide sõjast laastatud kodud tuleb taas üles ehitada.

Eesti panustab Gruusia rahvusvahelisse ülesehitusse 17 miljonit krooni

Euroopa Komisjoni ja Maailmapanga korraldatud Gruusia toetajate konverentsil Brüsselis teatas välisminister Urmas Paet, et Eesti on valmis 2008. ja 2009. aastal toetama Gruusia ülesehitust kokku 17 miljoni krooniga.

Paet rõhutas, et doonorite konverents on tähtis samm Gruusia riigi üldise sotsiaalmajandusliku arengu toetamisel. „Majanduslike elavnemisele kaasaitamine on Gruusia konfliktist taastumiseks elulise tähtsusega ning eeltingimus stabiilsuse saavutamiseks regioonis,“ ütles välisminister Paet.

Ühistegevus oluline

„Rahvusvaheline kogukond peab tugedama oma rolli regioonis ja olema pühendunud seni, kuni sõjajärgne olukord Gruusias on lahennud viisil, mis tagaks riigi arengu, demokraatliku orientatsiooni ning elanike heaolu,“ toonitas Paet.

Välisminister tõi esile, et lisaks humanitaarabile ja Gruusia ülesehitamiseks antavale toetusele peaks Euroopa Liit kasutama praegust olukorda ning andma oma-poolse toetuse sidemetega tugevdamiseks Gruusia ning teiste idapoolsete riikidega. „Praegu on aeg üle saada oma hirmudest ja edastada nendele riikidele selge sõnum, et tubli töö ning reformide läbiviimise järel on nad teretulnud saama osaks ühtsest Euroopa väärtuste süsteemist,“ märkis Paet.

Tonnides abi vabatahtlikelt

Eesti on järjekindlalt toetanud Gruusia demokraatlikku arengut ja riigi institutsioonide ülesehitamist. Gruusia on üks Eesti arengukoostöö prioriteetrike. Gruusia konfliktitagajärgede leevendamiseks on Eesti senini annetanud 15,5 tonni abi. Komplekteerimisel on täiendav abisaadetis, mis keskendub Gruusia laste aitamisele. Samuti on Eesti Gruusiasse saatnud neli kriisipsühholoogi, kaks IT-spetsialisti ja demineerijate rühma. Lisaks on Eesti riik UNICEFi kaudu toetanud relvakonfliktis kannatanud lapsi miljoni krooniga.

Urmas Paeti hinnangul on positiivne asjaolu, et rahvusvahelise finantskriisi tingimustes otsustasid riigid panustada suuremas mahus kui algselt oli arvata.

Lühidalt

FOTO: ERAKOGU

Pukas staadion ja kultuurikeskus

2008. aasta on Puka vallas olnud väga oluline aasta, kuna valmis pikka aega kavandatud ja ehitatud puhke- ja spordikeskus.

Asi sai alguse 1995. aastal, mil volikogu arutles, mida oleks vallas vaja teha selleks, et inimesed sooviks seal elada ning noored ei lahkuku. „Leidsime, et oluline on lisaks töökohtadele ja ettevõtluse arendamisele mõelda ka vaba aja veetmisele, luua tingimused normaalseks kultuuri- ja sporditegevuseks,” räägib Puka vallavanem Heikki Kadaja.

Töid alustati staadioni ehitamisest. 2005. aasta sügisel löödi kopp maasse ja aasta hiljem toimus juba avavõistlus. Järgnes supelkoha korrastamine. 2007. aastal Pukas toimunud piirkonna suurürituse Võrtsjärve suvemängud võis korraldada uuel staadionil. Seoses Võrtsjärve suvemängudega valmis veel üks oluline osa kompleksist – vabaõhulava.

Viimaseks jäi kõige kallim ja keerukam töö: 1927. aastal ühiskondlikus korras ja pukalaste endi ehitatud, aga kahjuks amortiseerunud rahvamaja korrastamine. Kõigepealt taastati rahvamaja ajalooline kellatorn. Abiks olid Puka naiseltsiga koostöös tehtud projektile eraldatud vahendid. Torni kraanaga paigaldamine oli omaette sündmus ja pealtvaatajaidki kogunes parasjagu. Peale torni taastamist ütlesid paljud inimesed, et hoone on saanud oma näo tagasi. „Välisilme oli tõesti palju muutunud,” arvab ka Kadaja. Ülejäänud rahvamaja hoone remondiga õnnestus kultuuriministeeriumi abiga alustada 2007. aasta sügisel. Pehme talv soosis ehitustööd ja 2008. aasta mai lõpus toimus rahvamaja avaüritus. 13 aastat tagasi alustatud mõtted olid saanud reaalsuseks.

Jäned mõisas keskmisega ei rahulduta

Osaühingul Jäned Mõis täitus sel suvel kaheksas tegevusaasta.

Läbi aastate on eelkõige pakku nud rõõmu see, kui huvitavast ja vahel ka uskumatuna tundunud ideest on saanud tulem, mis pakub rahulolu nii külastajatele kui ka töötajatele. Ilmselt on paljudele tuttavad OÜ Jäned Mõisaga seotud ettevõtmised: Aia- ja Lillepäevad Jänedal, Eesti Talupäevad, Musta Täku Tall, talvised suusarajad ning eelmise aasta lõpus valminud Jäned Löögastuskeskus.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tootearenduse meetme abiga tahame luua Jänedale Musta Täku Talli temaatilise Eesti rahvusõhtuid pakkuva üritusesarja, mis on Eesti turismiturul praegu puudu. Turismiäri on investeerimismahukas, kuna üldjuhul on tegemist hoonetega, mille ehitamine ja korrastamine nõuab suuri kulutusi.

Eelmise aasta majandustulemused paranesid võrreldes algusaastatega neli korda. Töötajate arv on kasvanud 30 inimeseni.

Puurmanis investeeritakse mõisakooli miljoneid

Puurmani aleviku südames asub kaunis mõisapark koos suursuguse mõisahoonega.

Mõisahoones (lossis nagu kohalikud inimesed seda nimetavad) tegutseb Puurmani Gümnaasium, kus tänavu tähistatakse 85. aastapäeva. Ajalooline taust ja hoone tekitavad õpilastes ja õpetajates tunde, et ollakse osa justkui millestki erilisest. Osatakse hinnata ajalugu ja tarditsioone. Tänu kirevale taustale on koolil huvitavaid traditsioone. Juba aastakümneid valitakse igal aastal õpilaste seast uus mõisavalitseja – krahv ja krahvinna. Ka tänane Puurmani vallavanem Rauno Kuus on kooli vilistlane ja mõisa krahv aastast 1996.

„Nüüdseks on see konkurss avatud ka osavaõtjatele teistest mõisakoolidest. Suviti osaleb mõis projektis Unustatud mõisad. Õpilased kehastuvad siis mõisahärradeks ja –prouadeks ning võtavad vastu turiste ja tutvustavad mõisakompleksi,” räägib vallavanem.

Mõisaomaniku mured ja rõõmud

Ühelt poolt on omavalitsusel uhke tunne olla mõisaomanik, aga koos au ja kuulsusega käivad ka oma mured. Mõis on ehitatud juba 140 aastat tagasi, nõukogude aeg on jätnud oma jälje paksu õlivärvikihi ja hoolitute ehitustööde näol. Omavalitsusele tähendab sellise kompleksi taastamine suuri väljaminekuid. Tuleb leida kompromisse muinsuskaitse ja tervisekaitse nõuete vahel. Teatavasti on sellises hoones kooli pidamine kulukam, kuna ei saa lihtsalt vanu ajaloo läbi imunud ak-

FOTO: PUURMANI VALLAVALITSUS

Puurmani mõisa ajaloo

Puurmani mõis kuulus Liivimaa ühele rikkaimale aadliperekonnale – Mannteuffel'i suguvõsale. Vana puidust härrastemaja asemele asuti 1860ndate teises pooles ehitama uut mõisahoonet. Tegemist on Eesti ühe kauneima neorenessanss stiilis lossiga. Sisekujunduses on kasutatud mitme kunstistiili elemente – varaklassitsismi, klassitsismi ja rokokood. Härrastemaja on kahekordne, mille kirdenurgas asub kaheksakandiline

25 meetri kõrgune torn. Mõis asub Pedja jõe kaldal ja on ümbritsetud huvitava segastiilis pargiga. Pargi eesväljak on kujundatud prantsuse stiilis – ovaalne, korrapärase ringteega ja vabakujulise haljastusega. Tagaväljak aga on inglise stiilis – vabavormilise kujuga, avarate muruväljakutega, ristkujulise pärnade alleega ning tiigiga. Pargis asub ainsagi kirjata mälestussammas, mis olevat püstitatud jahikoerte auks. Lisaks on Puurmani

mõisal oma koht ka Eesti iseseisvumisel ja Vabadussõja ajaloo. Lossihoone on tummakaunustajaks Julius Kuperjanovi legendaarse väeosa sünniloole. 1918. aasta 23. detsembril astus lossi käskjalg ametliku loaga moodustada väeosa. 4. jaanuariks 1919 oli lossi kogunenud juba ligi 300 meest ja edaspidi suurenes see arv 600ni. Täna kaunistab Puurmani mõisa Julius Kuperjanovi auks püstitatud mälestustahvel.

naid-uksti vahetada kaasaegse plastiku vastu, ei saa suursugust tammeparketti asendada odavama laminaadi või PVC kattega jne.

„Puurmani vald on seadnud eesmärgiks hoone korda saada. Täna-seks on renoveeritud keldrikorruks ja hoone teine korrus ning torn,” selgitab Rauno Kuus. Hoone renoveerimiseks on vallavanema sõnul investeeritud juba üle 9 miljoni kroo-

ni. Oma järke ootavad esimene korrus, fassaad ja katus. Õnneks on palju erinevaid fonde, kust abi saab. Puurmani valla töö tulemusena on lootus, et saadakse toetust Norra ja EMP finantsmehhanismidest just eelmainitud osade restaureerimiseks. Projekti maksumuseks on ligi 18,5 miljonit krooni. Korrastamist ootab ka mõisapark. Selles suunas on vald pisikesi samme ka astunud

ja saanud toetust hooldustööde tegemiseks Keskkonna Investeeringute Keskuselt.

„Puurmani vald on mõisakompleksi tulevikku osas optimistlik ja loodab, et üha rohkem inimesi leiab hetke aega Tallinn-Tartu maanteelt maha keeramiseks ja killukese ajalooa tutvumiseks,” lausub Puurmani vallavanem Rauno Kuus. **ETI**

Koigi vald seab endale tulevikusihte

Järvamaa Koigi vallavanem Kristjan Kõljalg kirjutab, kuidas selles vallas arenguplaane tehakse.

Omavalitsustel tuleb valla arengukava kord aastas üle vaadata. Allpool toon ära mõningad näited, mida meie valla arengukava kajastab ning mida me järgnevate aastate jooksul vallas ära teha soovime.

Kodanikuühiskonna areng

See osa puudutab kõige otsesemalt külade tegevust. Külade elujõulisus on kogu valla elujõulisuse tagamiseks väga oluline. Soovime, et igas külas oleks oma külalplats, kus kohalik rahvas saab ko-

guneda ja olulisi tähtpäevi tähistada. Aga miks ka mitte lihtsalt tulla, koos olla, juttu rääkida, kodukoha ning maailmasündmusi arutada.

Inimressursi areng

Lisaks tänastele sünni-, ranitsa- ja eduka õpilase toetustele liisanduvad edukate sportlaste ja andekate laste toetus.

Haridus

2009. aasta jooksul renoveerime Koigi mõisa peahoone, kus asuvad Koigi Põhikooli ruumid. Li-

Kristjan Kõljalg

saks koolile saab lähemate aastate jooksul endale uued ruumid lasteaed. Samuti peab laiendama kitsikuses oleva Koigi raamatukogu ruume.

Kultuur

Loodetavasti suudame koostöös Koigi kultuuriseltsi ja Päinurme külaseltsiga luua nendes asulates kultuuri nautimiseks paremaid tingimusi.

Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Olulisim on renoveerida Päinurme tervishoiupunkt, et nii perearst kui ka patsiendid saaksid edaspidi koostöös tervisemuredele paremini abi leida.

Tehniline infrastruktuur

Selles alalõigus tehakse suuremad investeeringud, mis puudutavad tiheasustusalade ja hajaasustusalade veeprojekte. Eesmärk on tagada kva-

liteetne joogivesi ja reoveekäitlus kõigile.

Kirjeldatu saab teoks juhul, kui suudame ära kasutada võimalused, mida pakuvad Euroopa Liit, Euroopa Majanduspiirkond ja Eesti riik. Ilma kehtiva arengukavata on omavalitsus võimetu kasutama Euroopa Liidu, Eesti riigi ja teiste abistajate pakutavaid toetusi.

Milleks üldse arengudokumente tarvis on? Põhiliselt ikka selleks, et me kõik teaksime, kuhu teel oleme ning milliseks eluolu Koigi vallas aastate jooksul kujuneb. Eesmärkidel on see hea omadus, et kui nad on reaalsed ja konkreetse tähtsusega, siis nad tavaliselt ka saavutatakse. Muidugi eeldab see igapäevast tööd. Arengukava peab käima ajaga kaasas. Tegemine on dokumentidega, mis ajas muutub. Seda enam, et uus informatsioon ja uued võimalused avavad ennast tavaliselt ootamatult.

Kristjan Kõljalg

FOTO: KALMER LAIN

Jõgeva uus staadion pakub sportimiseks häid võimalusi.

Tervisepäevadel sadu osalejaid

Teist aastat järjest korraldas Jõgeva linnavalitsus kaheksast üritusest koosneva tervisepäevade sarja.

Tervisepäevade põhitegevusteks olid võimlemine ja venitusharjutused, kepikõnd, jooksmine ja rattasõit. Tegevust jätkus ka lastele. Hooaeg startis aprillis südamenädalaga Jõgeva linna staadionil ja lõppes 9. novembril spordikeskuses Virtus sarja lõpuüritusega „Sportlik perepäev“, kus

oli üle 200 osavõtja. Viimane tervisepäev algas ühisvõimlemisega, millele järgnes näidistreening aeroobika- ja jõusaalis ning toitumisoeng professor Raivo Vokilt. Tervisenäitajaid kontrollis ja nõuandeid jagas perearst Maie Männik. Päev läbi toimusid erinevad sportlikud võistlused lastele ja peredele.

Kogu tervisepäevade sarja lõpetuseks loositi välja palju tervislikke auhindu kõikidel tervisepäevadel osalenute vahel. Peaa hinnaks oli lõõgastuspakett perele Pühajärve SPAs. Lisaks veel ergutusmeened

nendele, kel ei õnnestunud kõikidel üritustel osaleda. „Jõgeva linnavalitsuse tervisepäevi hinnati maakonnas kõige paremini korraldatud üritustesarjaks. Terviseedenduses peavad riik, omavalitsus ja kolmas sektor koostööd tegema,“ lausus Eesti Teatajale tervisepäevade sarja põhikorraldaja Jõgeva abilinnapea Kalmer Lain. Ta lisas, et Jõgeval soovitakse jätkuvalt propageerida tervislike eluviise ja kutsutakse tervisepäevadel kaasa lööma ka järgmisel aastal.

IET

Kuidas püsida terve?

Võrreldes Euroopa Liidu liikmesriikide keskmise tasemega on tervena elatud eluiga Eestis oluliselt madalam. Veelgi enam, keskmine eeldatav eluiga Eestis (meestel 66 ja naistel 77 aastat) on madalam isegi uute liikmesriikide keskmisest tasemest. Keskmises eeldatavas elueas ilmnevad jätkuvalt süvenevad lõhed erinevate sotsiaalsete rühmade vahel. Kehalist aktiivsust võib tänapäeval lugeda üheks efektiivsemaks mittemedikamentoosaks ravivormiks paljude haiguste ravimisel. Lihtne retsept liikumisvaeguse kahjulikust mõjust hoidumiseks on liikumine. Eelistada tuleks jalgsi käimist igal võimalusel. Kaaluda tuleb transpordi kasutamise vajalikkust ja võimalusel sellest loobuda. Puhkeaeag tuleks veeta mitte lesides, vaid kehaliselt toimekana. Kui võimalik, kasutada lifti asemel treppi. Kui füüsis töökorras, on ka mõtted helgemad ning häid ideid kergem genereerida.

Marek Tanvald

Ettevõtluse areng Kagu-Eestis tulipunktis

Oktoobri viimasel nädalal toimus Obinitsas Setomaa Käsitöökogu korraldatud ettevõtlusfoorum, mis keskendus käsitööl kui ettevõtluse vormile. Jutuks ei olnud mitte käsitöö tema seni levinud tähenduses, vaid see, kuidas nii naiste kui ka meeste käsitöö saab olla ja on ettevõtluse aluseks ning sellisel elatise teenimise vahendiks. Käsitööettevõtluse foorumil tuli väga ilmekalt välja, et iga käsitöö tegija kas ise või siis ühinenuna mõnda käsitöökogusse on potentsiaalne ettevõtja ning oma piirkonna või kogukonna elu edendaja.

Huvitav on, et Setomaa käsitöökogusse kuulub ka mehi. Nende käsitöö (laastukutuse lõõmine, palkmajade ehitus, puust tarbevara) on väga nõutud.

Foorumil jäi kõlama mõte, et käsitööettevõtjad ei oota omavalitsustelt ja riigilt mitte niivõrd toetusi, kui seda, et oleks loodud tingimused ja keskkond ettevõtlusega tegelemiseks.

Igal juhul on selline ettevõtlusõppe laager ülimalt kiiduväärne algatus ning tänan õpetajaid seda korraldamast. 30. oktoobril Koidula raudteeäärsele ehitust külastades oli meeldiv tõdeda, et juba täna annab miljardiprojekt kohalikule rahvale tööd ning on ka käiku minnes oluline tööandja Kagu-Eestis.

Urmas Klaas,
Riigikogu majanduskomisjoni esimees, valitud Võru-, Valga- ja Põlvamaalt

Erastvere metskond: ajalugu toetab tulevikuplaane

Erastvere metskond on nüüd ajalugu, paslik on heita põgus pilk möödunudle ning selgitada praegu metskonna maadel toimuvat.

Erastvere metskond moodustati 1920. aastal maareformi käigus riigistatud mõisate metsade ja Võru kroonumetskonna metsade baasil. Metskonna keskus hakkas paiknema endises Erastvere mõisa metskonna keskus Lajavangus. „Metsa majandamise tugevatele traditsioonidele ja headele tavadele oli alus pandud juba mõisa ajal. Erastvere mõisa omanikud Ungern-Sternbergid olid haritud ja loodust tundvad mehed,“ räägib aastatel 1995-2008 Erastvere metsaülemena töötanud Priit Kask.

19. sajandi lõpus rajasid Ungern-Sternbergid Erastvere järve äärde Lõuna-Eesti suurima tammepuistu. Mõisas tegutses metsaülemena 20. sajandi alguse üks tuntumaid metsandustegelasi Alfred Auksmann, kellest sai hiljem ka Eesti Metsaülemate Ühin-

Põline metsamees Priit Kask.

gu esimees. Esimese vabariigi lõpupeävil ehitati just siia moodne kontorihoone, mille sarnased pididki saada metskondade tüüphooneteks. Kahjuks lõpetas selle kavatsuse sõda, mille käigus sai uus hoone, eriti selle kivikatus kannatada.

Juulist 2008 otsustati Riigimetsa Majandamise Keskuses (RMK) minna üle funktsionaalsele juhtimisele. Metsamajanduses eraldati planeerimine-haldamine, metsaraie ja -hool-

dus ning metsa müük. Eraldi tegevusalaks on nüüd ka metsaparandus, kontorite haldamine, puhkemajandus ning mitmesugused tugiteenused. Erastvere metskond koos teiste metskondadega likvideeriti. Erastvere jäi alles RMK kontor.

Priit Kase sõnul on endisest Erastvere metskonna keskusest plaanis välja ehitada ka RMK Kiidjärve-Kooraste puhkeala Erastvere looduskeskus, mida juhivad Pilvi Saar. Puhkeala juha-

tab endine Aakre metsaülem Rein Rosenberg, legendaarne metsamees Ain Erik siirdus teenitud vanaduspuhkusele. Puhkeala puhkekohtade, radade ja rajatiste korrasolekut ja hoolust juhivad loodusvahina Kalle Kalamees. Erastvere kontoris töötab veel Põlvamaa metskonna metsnik Vesta Rauba, RMK müügiraamatupidaja Margit Adamson. Velvo Mallene ülesandeks on metsa raie, Valdo Rätsepa vastutada on piirkonna metsamaterjali müügitgevus. Kontoris töötavad veel metsakasvatuse tööjuht Vello Mitt ja metsakorraldaja Tauno Piho. Endise metsaülema Priit Kase vastutada on RMK maakorralduslik tegevus, mis hõlmab maa riigi omandisse vormistuse, katastriüksuste toimingud, registreerimise jne. Metskonna kontorit haldab RMK kinnisvaraosakonna haldur Aivi Miilits.

„Loodan, et RMK hea riigimetsa peremehena majandab selle kandi metsa nii, et võime olla uhked ja kohalikud elanikud saavad ka edaspidi tunda rõõmu kodukandi imekaunist loodusest,“ lausub Priit Kask. IET

Mida arvavad Sina?

Lõuna-Eesti elanikele lugemiseks mõeldud Eesti Teataja on huvitatud oma lugejate arvamusest. Kui Teil on mõtteid, millest ajaleht võiks kirjutada, siis täitke, löigake lehest välja ja postitage allolev kupong. Marki lisama ei pea. **Vastajate vahel loositakse välja Eesti Teataja meene.** Mõtteid ja arvamusid võib saata ka e-kirjaga teataja@reform.ee. Eelmises lehes avaldatud tagasiside ankeetide seast võitis auhinna: **Hilda Tombak**

Hea lugeja!

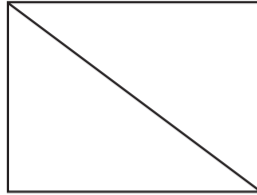
Anna meile teada kolmest oma kodukohta puudutavast teemast, millest võiksime kirjutada:

- .....
- .....
- .....

Minu nimi ..... Vanus .....
 Aadress .....
 Telefon .....
 E-kiri .....

Oma andmeid edastades olen tulevikus nõus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

Reformierakond

tasub postikulu
Luba nr. 1591

**MAKSTUD VASTUS
 EESTI**

REFORMIERAKOND
 Tõnismägi 9
 10119 TALLINN

Võru tublimad õpetajad pälvivad tunnustuse.

Võru austas õpetajaid

Kultuurimajas Kannel toimunud pidulikult õpetajate päeva vastuvõtul anti sellel sügisel esmakordselt välja Võru linna Aasta Õpetaja tiitlid.

Eelmisel aastal Võru linnavalikogu poolt vastu võetud Võru linna aasta õpetaja statuudi kohaselt tunnustab linnavalitsus haridusasutuste hoolekogude ettepanekul igal aastal viit koolide, lasteadeade või huvikoolide õpetajat nende panuse eest linna haridusellu meene ja rahalise preemiaga.

Aasta õpetaja statuudi kehtestamine ja selle läbi meie tublimate, aktiivsemate ja loovamate õpetajate tunnustamine on üheks oluliseks elemendiks õpetöö kvaliteedi tõstmises. Kindlasti tuleb jätkata seni võetud suunda õpetajate töökeskkonna parandamisel, kuid Võru linnavalitsus leiab, et pelga aitähi ja sooja käepigistusega võib olla õpetajate motiveeritust üsna raske tõsta. Seepärast otsustas Võru linn Aasta Õpetajale tunnustuseks tubli töö eest kinkida

meene ja rahalise preemia. Meeneks on kunstik Eino Mäelti valmistatud klaasist raamat ning rahaliseks preemiaks 15 000 kroonine reisifirma kinkekaart.

Aasta Õpetajad 2008 on Ene Moppel Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumist, Tiiu Ojala Võru Keslinna Gümnaasiumist ja Kadri Mähar lasteaiast Päkapiikk. Aastate Õpetaja tiitli elutöö eest haridusvallas pälvis Elvi Keerberg Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumist. Välja jäi andmata Aasta Noore Õpetaja tiitel. Usun, et Aasta Õpetaja nimetus aitab uuesti kirkastada paljuräägitud „maasoola“ mõistet.

Innar Mäesalu,
 Võru abilinnapea

Eesti Teataja

Eesti Teataja
 Eesti Reformierakond
 Tõnismägi 9, 10119 Tallinn
 Toimetusega saab tööpäevadel 10-14
 ühendust telefonil 5850 1122 ja
 meiliaadressil: teataja@reform.ee

Saada vastus märksõnaga
"lahendus" 10. detsembriks
 aadressile Tõnismägi 9, 10119
 Tallinn või e-posti teel
 teataja@reform.ee
 ning osale kinkekaardi loomisel.

Ristsõna lahendus

Ees- ja perekonnanimi

Postiaadress või e-post

Telefon

Eelmise auhinna võitis:
Helju Pilve

Oma andmeid edastades nõustun tulevikus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

Cimbler ***	Üllatav olevus	Endine põllu- majandus- minister	Gotland		... Kapital (Preatoni firma)	Umbes	Naise riideese	Kagu- suund	Pritsimis- töö abi- vahendid	Spetsiaal-	1,5 aastat vana	Maatükk 10m x 10m	Nikkel	Pahviks lõõvad seigad	Kaalium- hüdrok- siid
Tegelane "Viimsest reliikviast"				Vale- arvestus Kunagine bänd											
Ohvitseri auaste					Paroodia- bänd Inglase ei							Filmimees Kibe- kähku			
Partei								Tšiili tennisist, endine nr. 1 maailmas Varakas					Miami Heat Tallinna linnaosa		
Pealinn Lõuna- Ameerikas				Vana sepp Ivan Siuglev olend						Põllumajan- dustaim Liitium					...-särk
Osa siili kaitse- kilbist (4 tähte)															
Vere- grupp		Eksimus Hamba- põletik				Valu tegema Kallis nimene									Pealinna küttev SEJ
Moskva oblast			Objekt Must ahhaat				Noorsoo- ühing Ilmakaar			Ehk Vene sina		1006. Inglise jalgpalli- kuulsus			
	Jõgi Euroopas (1870 km)	Asesõna			Abikaasa (4 tähte) Põletus- märk										
Popid								Tõestisün- dinud lugu Moskva suurpood					Briti kuningas Saksa sina Yleisradio		
Psühhi- aater						K.Kõusaare raamat Suurim liftitootja				liri lauljatar Eesti lauljatar					Seinatühe
	Konflikt (4 tähte) Thalasso Spa ... Mare														
Maksikoer multi- filmist				Gin Tonic Meedia- kanal			Lahkumine Fordi mudel							Orkester Junior Noot	
Liiklus- ohulik piirkond								2 järjes- tust tähte Raadius				Vilgas Šuriku ope- ratsioon			
Astaat				Sirbi kauaaegne seltsimees											